

Památky na 2.světovou válku v Českých Budějovicích

Synagoga v Českých Budějovicích

Synagoga, slavnostně zasvěcená 5. 9. 1888, byla postavena v novogotickém stylu, zvenčí z červených a uvnitř ze žlutých neomítnutých cihel, a to jako objemná trojlodní bazilika s vysokým dvojvěžím v západním průčelí. Hlavní loď s křížovou klenbou byla 26 m dlouhá, 11 m široká a 11 m vysoká, obě postranní lodi měly výšku 4,5 m. Na východní straně byla hlavní loď uzavřena apsidou, v níž byl umístěn svatostánek (schránka na svitky *Tóry*, hebrejsky *aron ha-kodeš*). Na západní straně se nacházela empora s varhanami. Mramorové desky na západním průčelí, barevná okna, Davidovy hvězdy na vrcholu štíhlých věží, bohatá polychromie a hebrejské nápisy v interiéru dotvářely nádherný vzhled svatyně, která připomínala katolické katedrály. Synagoga, jež stála v parku vedle pozdějšího Justičního paláce v ulici *F. A. Gerstnera*, patřila k umělecky nejhodnotnějším synagogálním architekturám střední Evropy. Prostor synagogy byl určen pro nejméně 500 osob.

Po vzniku protektorátu, ještě v roce 1939, byly učiněny dva pokusy o záchranu synagogy. Zástupci Církve československé v Českých Budějovicích žádali o postoupení této budovy, která by jim sloužila jako kostel. Později předala židovská obec synagogu městu. Synagogu se však nepovedlo zachránit. Na rozkaz starosty města Friedricha Davida byla 5. července 1942 vyhozena do povětří. Českobudějovičtí Židé však již nebyli svědky zničení svého templu.

Definitivní ránu pro židovskou komunitu samozřejmě znamenala druhá světová válka a nacistický holokaust. Z Českých Budějovic byl vypraven 18. dubna 1942 takzvaný transport Akb. Odvážel nejen Židy z města, ale z celého okresu, celkem to bylo přes 900 lidí. Registrací Židů, zabavením jejich majetku a jejich vyloučením ze společnosti byly dány základní předpoklady pro jejich věznění mezi skutečnými, nikoli jen pomyslnými zdi. Transporty Židů do ghatt a koncentračních táborů se otevřela další fáze „konečného řešení židovské otázky“.

Na začátku druhé světové války v samotných Českých Budějovicích žilo asi 1200 Židů. Pak se mnozí z nich snažili odcestovat, přesídlit na venkov, takže těsně před transportem už byl jejich počet poloviční. Z více než 900 odvezených Židů se po válce vrátilo zřejmě 28 lidí. To číslo není úplně jasné, protože někteří zemřeli těsně po válce na následky toho věznění, ale můžeme říci, že živých se jich do Budějovic vrátilo 28. K 50. výročí zničení budějovické synagogy dne 5.7.1992 byl na jejím někdejší místě odhalen pomník - sedmiramenný svícen stylizovaný do tvaru lidské dlaně.

Kameny zmizelých

Stolpersteine, doslova „kameny, o které je třeba klopýtnout“ (pohledem), jsou dlažební kostky s mosazným povrchem, vsazené do chodníku před domy obětí holocaustu a nacistického režimu.

Kameny zmizelých jsou věnovány osudu těch, kteří byli nacisty deportováni, vyhnáni, zavražděni nebo spáchali sebevraždu. Kameny jsou v místech, kde dříve žily oběti holocaustu. Na každém kameni je jméno oběti a další údaje jako například odjezd do transportu.

Kameny zmizelých najdete v České ulici, v Krajinské ulici, U tří lvů, v Mánesově ulici, Na Sadech a v ulici Na Zlaté stoce.

